

НАПРЯМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ

Роман КАЛЮЖНЯК

здобувач ступеня освіти магістр спеціальності 242 «Туризм»

Науковий керівник: **Тетяна МАРУСЕЙ**

кандидат економічних наук, доцент кафедри

туризму та готельно-ресторанної справи

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

м. Кам'янець-Подільський

На сьогодні туризм – це галузь економіки, яка стрімко розвивається та спричиняє антропогенні навантаження на природні екосистеми. Попит на туристичний продукт і туристичні послуги зумовлений як бажанням підвищити рівень економічної дохідності, створити нові робочі місця та історико-культурною зацікавленістю туристів, так і фізіологічною потребою людини в оздоровленні, лікуванні, відпочинку. Забезпечення охорони довкілля на ряду із отриманням соціально-економічних перспектив має бути одним із першочергових завдань на усіх рівнях. Саме тому актуальним та надзвичайно важливим кроком на шляху до введення туризму в напрям сталого розвитку є розробка та впровадження в дію шляхів та програм екологізації. Це в свою чергу дозволить знайти правильні, екологічно-обґрунтовані напрями розвитку туристичної діяльності, забезпечить охорону та раціональне використання природних багатств, визначить шляхи відновлення пошкоджених природних територій та об'єктів.

Основними екологічними засадами сталого туризму є мінімізація антропогенного впливу на довкілля, використання енерго- та ресурсозберігаючих технологій, альтернативної енергетики, впровадження систем очищення та повторного використання води, безпечна утилізація відходів, зниження рівнів хімічного та шумового забруднення від транспортних засобів, розвиток нових, екологічно орієнтованих видів туризму. Економічні принципи сталого туризму полягають у залученні інвестицій задля ліквідації

шкоди, завданою докільлю масовим туризмом; соціальні аспекти сталого туризму пов'язані з підвищенням рівня екологічної грамотності та екологічної культури як місцевого населення, так і туристів. Перехід до сталого, еколого-збалансованого розвитку туризму можливий за умови екологізації всіх видів туристичної діяльності.

Екологізація туризму – це процес, що базується на засадах впровадження в туристичну діяльність принципів збереження навколишнього природного середовища та історико-культурної спадщини. Основною метою екологізації туризму є зменшення негативного антропогенного впливу на довкілля та історико-культурні об'єкти під час здійснення туристичної діяльності [5].

Одним із напрямів екологізації туризму є популяризація екологічних видів туризму [1]. Екологічний туризм характеризується м'яким впливом на навколишнє природне середовище та спрямований на охорону довкілля.

За останні десятиріччя екологічні види туризму (власне екологічний, сільський, зелений) розвиваються дуже швидкими темпами (приріст у середньому становить 10% щороку), однак для досягнення стійкого еколого-збалансованого розвитку туризму необхідна екологізація всіх видів туристичної діяльності, яка полягає в їх екологічній орієнтації, впровадженні екологічних підходів до їх організації. Всі види туризму, які спрямовуються на природне середовище, повинні керуватися принципами раціонального використання та охорони природних туристичних ресурсів.

Реалізація процесу екологізації туристичної діяльності, перехід до еколого-збалансованого розвитку потребують спільних зусиль держави, туристичного сектору та самих туристів. Основні напрями державної політики у сфері сталого розвитку туризму викладені в програмному документі «Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року», де передбачено необхідність формування та розвитку рекреаційно-туристичної галузі на засадах системності, уніфікованості, консолідації, інноваційності, підтримки, взаємодії, врівноваженості, сталості та соціальної спрямованості [4].

Для більш динамічного переходу до еколого-збалансованого природокористування в туристичній діяльності необхідне вжиття спеціальних правових, управлінських, організаційних, економічних, екологічних та інших заходів, а також консолідація зусиль держави, представників туристичного бізнесу, туристів та місцевих громад (табл. 1).

Таблиця 1

Напрями екологізації туризму

З боку держави	З боку туристичних підприємств	З боку туристів
Удосконалення туристичного та екологічного законодавства, норми яких регулюють раціональне використання природних ресурсів; здійснення контролю за дотриманням екологічних, санітарних, будівельних та інших норм і правил під час проектування, будівництва та експлуатації об'єктів туристичної інфраструктури; впровадження екологічної паспортизації та сертифікації об'єктів туристичної інфраструктури; удосконалення процесу економічного стимулювання природоохоронних заходів (надання податкових, кредитних та інших пільг); підготовка кваліфікованих кадрів; впровадження екологічних інновацій у туристичну інфраструктуру.	Застосування методів ефективного використання, збереження, відновлення та підвищення якості природних ресурсів; дотримання екологічних нормативів, стандартів, лімітів використання природних ресурсів; здійснення екологізації традиційних форм відпочинку шляхом включення в програми турів відвідування унікальних об'єктів природи; знайомство з біологічним та ландшафтним різноманіттям; зонування та квотування територій; обмеження чисельності туристичних груп, здійснення раціонального розподілу відпочиваючих у межах природної території.	Розуміння та повага до природного середовища; обмежене використання механізованих засобів пересування, які створюють значне шумове, вібраційне, хімічне забруднення довкілля, відлякують диких тварин, руйнують ґрунтовий покрив; економне використання води, енергії в засобах розміщення; зниження шуму під час проведення дозвілля (дискотеки, спортивні ігри, змагання, фестивалі тощо); участь туристів та рекреантів у природоохоронних заходах (очищення території від сміття, висаджування дерев, проведення відновлювальних робіт, ліквідація наслідків екологічного лиха тощо).

Основними завданнями та пріоритетами екологізації управлінської діяльності в туризмі є: орієнтація на інтелектуальний розвиток як туристів, так і місцевого населення, їх екологічну освіту і просвіту; підвищення рівня екологічної культури взаємовідносин туристів та відпочиваючих з природним середовищем шляхом проектування та прокладання нових екологічних стежок, маршрутів та створення екологічно значимих турів, проведення екологічних тренінгів тощо; розробка і впровадження екокультурних норм поведінки у природному середовищі з поступовим переходом на рівень високої екологічної культури спілкування з природою; виховання у туристів і відпочиваючих потреби не тільки насолоджуватись природним середовищем, але й дбати про його майбутнє, а також сприяти збереженню та відтворенню довкілля як основного ресурсу екологічного туризму; забезпечення соціально-економічного розвитку вже розвинених та потенційно можливих туристичних центрів; розвиток регіонального та місцевого туристичного підприємництва, особливо – сільського туризму; підвищення рівня зайнятості населення у сфері екотуризму;

зберігання місцевих, звичаїв, традицій та реалізація народних промислів; донесення до свідомості туристів інформації про негативні наслідки безвідповідального ставлення людини до природи; поліпшення екологічного стану й відтворення природного середовища території міст, селищ, регіонів і держави загалом; створення і реалізація найбільш рентабельних екотурів і послуг.

Отже, без екологічно безпечного навколишнього природного середовища туристична галузь України втрачає свою привабливість, а вся туристична інфраструктура знижує ефективність. Негативні екологічні наслідки туристичної діяльності тягнуть за собою втрату іміджу екологічно чистого регіону, і, як наслідок, – зниження відвідуваності дестинації і, отже, зниження соціально-економічних результатів. Екологізація діяльності всіх учасників розробки та реалізації турпродукту є запорукою ефективного результату розвитку туризму.

Список використаної літератури

1. Кравченко Н.О. Напрями екологізації туристичної індустрії України. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка». 2005. Вип. 3 (31). С. 72-77.
2. Ніколаєв К.Д., Ісаєнко В.М. Екологізація туристичної галузі, її роль у зменшенні впливу на біорізноманіття та навколишнє середовище. Агроекологічний журнал. 2009. Спецвипуск. С. 22-23.
3. Ніколаєв К.Д. Екологізація та розвиток сільського зеленого туризму в Україні : монографія. Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. 153 с.
4. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
5. Сафранов Т.А., Полетаєва Л.М. Проблема екологізації рекреаційно-туристичної діяльності в Україні. Людина та довкілля. Проблеми неоекології. 2016. № 3–4 (26). С. 51–61.

6. Ступень М.Г. Особливості функціонування системи регулювання сталого туризму. Збалансоване природокористування. 2018. № 4. С. 5-10.

КИСЛОТНІ ДОЩІ: ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ

Григорій КАШУЛ

здобувач вищої освіти спеціальності

141 "Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка"

Науковий керівник: **Тетяна КРАЧАН**

кандидат хімічних наук, асистент кафедри

екології і загальнобіологічних дисциплін

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м. Кам'янець-Подільський

Кислотні дощі – це опади, що містять кислі компоненти, такі як сірчана або азотна кислота, які випадають на Землю з атмосфери у вологій або сухій формі. До них можуть ставитися дощ, сніг, туман, град або навіть пил, які є кислотними.

Термін «кислотний дощ» був придуманий в 1852 році шотландським хіміком Робертом Ангусом Смітом, згідно Королівському хімічному суспільству, яке називає його «батьком кислотного дощу». Сміт вибрав цей термін, вивчаючи хімічний склад дощової води поблизу промислових міст Англії і Шотландії [1].

Хоча антропогенні забруднювачі в даний час є причиною більшості кислотних опадів, природні явища також можуть бути їх джерелом. Наприклад, вулкани можуть викликати кислотні дощі, викидаючи в повітря забруднюючі речовини.

Кислотні дощі виникають, коли діоксид сірки SO_2 і оксиди азоту NO_x викидаються в атмосферу і переносяться вітром і повітряними потоками. Ці оксиди реагують з водою, киснем та іншими хімічними речовинами, утворюючи